

Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar
Enheten för personalförsörjning

Konsekvensutredning av föreskrifter om krigsplacering av totalförsvarspliktiga som ska fullgöra civilplikt i det civila försvaret och upphävande av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2024:1) om krigsplacering av totalförsvarspliktiga som ska fullgöra civilplikt i det civila försvaret

Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Personalförsörjning är en grundförutsättning för det civila försvaret. Det behöver säkerställas att rätt person finns på rätt plats. Om ordinarie personal inte räcker till för att upprätthålla viktig verksamhet under höjd beredskap och krig finns flera andra sätt att tillgodose personalbehoven. Civilplikt är en del av den totalförsvarsplikt som gäller i Sverige och som regleras genom lagen (1994:1809) och förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt.

Regeringen har aktiverat civilplikt inom verksamhetsområdena kommunal räddningstjänst samt drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet genom regeringsbeslut 2023-12-21 (Fö2023/00553 och Fö2023/01488) som anger att totalförsvarspliktiga är skyldiga att genomföra repetitionsutbildning med civilplikt, samt regeringsbeslut 2024-10-24 (Fö2024/01755) som anger att totalförsvarspliktiga är skyldiga att genomföra grundutbildning som inte överstiger 60 dagar med civilplikt.

För att totalförsvarspliktiga ska kunna krigsplaceras behöver det finnas verkställighetsföreskrifter om krigsplacering för att ange de befattningar som civilpliktiga får krigsplaceras i. Befattningarna inom det civila försvaret regleras genom föreskrifter av MSB.

Regeringen gav 2023 Affärsverket Svenska kraftnät (Svenska kraftnät) i uppdrag att påbörja förberedelser för de åtgärder som identifierats inom ramen för regeringsuppdraget om analys av civilplikt inom elförsörjningen (KN2023/04096) och som bedöms nödvändiga för att kunna skriva in totalförsvarspliktiga som bedöms ha tillräcklig kompetens för civilplikt inom elproduktion och nätverksamhet.

Svenska kraftnät har inkommit med underlag till MSB om de befattningar inom verksamhetsområdet drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet som är lämpliga för civilplikt, och förslag till nya föreskrifter har varit remitterade. Föreskrifterna kompletteras med dessa befattningar så att totalförsvarspiktiga kan krigsplaceras med civilplikt i verksamhetsområdet *drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet*.

Förmåga att upprätthålla befattningen

Den totalförsvarspiktige är enbart skyldig att upprätthålla befattningen så länge den har förmåga. Detta utreds dels inför beslut om civilplikt för en enskild person, och dels under tiden personen tjänstgör med civilplikt.

Annan utredning än mönstring

Annan utredning än mönstring kan göras av totalförsvarspiktiga som bedöms på annat sätt redan ha förvärvat den kompetens som behövs för att upprätthålla befattningen och därför kan skrivas in och krigsplaceras med civilplikt i en befattning utan att genomgå grundutbildning som överstiger 60 dagar för civilplikt.

Annan utredning innefattar utredning om bland annat hälsotillstånd, utbildning, arbete och personliga förhållanden i övrigt. Reglering kring vad annan utredning än mönstring innebär finns i lagen (1994:1809) om totalförsvarspikt.

Annan utredning görs av respektive utbildningsansvarig myndighet för sitt område. Det ingår inte i MSB:s föreskriftsbemyndigande att reglera annan utredning.

Nya föreskrifter

Förutom tillägg av verksamhetsområdet *drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet* samt tillhörande befattningar görs även några språkliga justeringar och ändringar i bestämmelser i föreskrifterna i form av:

- Ändring av hänvisning till Plikt- och prövningverkets föreskrifter till generell formulering.
- Tidigare 3 § borttagen i och med att det redan regleras i lag och förordning om totalförsvarspikt.
- Ändrat begreppet ”aktör” till ”bemanningsansvarig” i nu aktuella 3 §.

Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

För att det ska vara möjligt att krigsplacera totalförsvarspiktiga med civilplikt inom något av de verksamhetsområden som regeringen har pekat ut behöver

det finnas reglerat specifika befattningar inom respektive verksamhetsområde att krigsplacera i. Om inga befattningar regleras för ett verksamhetsområde kan det inte ske någon krigsplacering med civilplikt inom verksamhetsområdet.

Befattningar för verksamhetsområdet *drift och underhåll av elproduktion och nätverksamhet*

Befattningar för olika verksamhetsområden anges i en bilaga till föreskrifterna. I de nya föreskrifterna görs tillägg i bilagan med verksamhetsområdet *drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet* inklusive fem befattningar.

PTS har i sitt remissvar informerat MSB om att man tidigare lämnat regeringen underlag kring behov av civilplikt inom verksamhetsområdet *elektroniska kommunikationer*. Detta område skulle kunna omfatta fyra likadana befattningar som nu finns för verksamhetsområdet *drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet*; fibertekniker, kabelmontör, luftledningsmontör och stationstekniker. Det finns alltså en potentiell avgränsningsproblematik som kan bli aktuell i framtiden om regeringen skulle fatta beslut om civilplikt inom verksamhetsområdet *elektroniska kommunikationer*. Då detta verksamhetsområde i dagsläget inte finns med i förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt så väljer MSB att inte göra något åt detta i dagsläget utan det får bli en fråga att lösa framåt i samverkan skulle det bli aktuellt.

Drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet

För verksamhetsområdet *drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet* har Svenska kraftnät inkommit med följande fem befattningar för civilplikt med tillhörande befattningsbeskrivningar. Befattningarna har remitterats och tillhörande befattningsbeskrivningar har uppdaterats till beslutsversionen i samverkan med Svenska kraftnät.

Fibertekniker

En civilpliktig Fibertekniker kan bistå i olika typer av reparationsarbeten i optofibernet, inklusive att utföra enklare felsökning och skarvning av optofiber i kraftledningsnätet på ett säkert sätt för både individ och miljö. En civilpliktig Fibertekniker arbetar alltid under arbetsledning av nätägarens ordinarie underhållspersonal. Civilpliktiga Fibertekniker är på så sätt en förstärkningsresurs till elförsörjningen under höjd beredskap.

Kabelmontör

En civilpliktig Kabelmontör kan bistå i olika typer av kabelarbeten i primärt lokalnätet genom att förlägga, skarva och ansluta kabel på lokalnätsnivå på ett säkert sätt för både individ och miljö. En civilpliktig Kabelmontör arbetar alltid under arbetsledning av nätägarens ordinarie underhållspersonal. Civilpliktiga Kabelmontörer är på så sätt en förstärkningsresurs till elförsörjningen under höjd beredskap.

Luftledningsmontör

En civilpliktig Luftledningsmontör kan bistå i olika typer av luftledningsarbeten i primärt lokal- och regionnätet genom att utföra enklare felsökningar, reparationer och byten av komponenter i luftledningar på ett säkert sätt för både individ och miljö. En civilpliktig Luftledningsmontör arbetar alltid under arbetsledning av nätägarens ordinarie underhållspersonal. Civilpliktiga Luftledningsmontörer är på så sätt en förstärkningsresurs till elförsörjningen under höjd beredskap.

Stationstekniker

En civilpliktig Stationstekniker kan bistå med olika typer av reparationsarbeten i stationer genom att kunna bistå vid felsökning, reparationer och byten av komponenter och kablage i ställverk och kontrollanläggningar på ett säkert sätt för både individ och miljö. En civilpliktig Stationstekniker arbetar alltid under arbetsledning av anläggningens ordinarie underhållspersonal. Civilpliktiga Stationstekniker är på så sätt en förstärkningsresurs till elförsörjningen under höjd beredskap.

Vattenkrafttekniker

En civilpliktig Vattenkrafttekniker kan bistå i olika typer av arbeten i vattenkraftanläggningar genom att manövrera utskovsluckor, läsa händelselistor, utföra enklare uppgifter i HMI och reläskydd samt att kommunicera över radio med driftcentral och arbetsledning. En civilpliktig Vattenkrafttekniker arbetar alltid under arbetsledning av anläggningens ordinarie personal. Civilpliktiga Vattenkrafttekniker är på så sätt en förstärkningsresurs till elförsörjningen under höjd beredskap.

Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

- Totalförsvarspliktiga individer som kan komma att krigsplaceras med civilplikt.
- De verksamheter hos vilka totalförsvarspliktiga kan komma att krigsplaceras med civilplikt.
- De civilpliktigas ordinarie arbetsgivare och närstående.
- MSB som beredskapsmyndighet, i egenskap av bemanningsansvarig samt ansvarig för utbildningar inom verksamhetsområdet *kommunal räddningstjänst*.
- Svenska kraftnät som beredskapsmyndighet, i egenskap av bemanningsansvarig samt ansvarig för utbildningar inom verksamhetsområdet *drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet*.
- Totalförsvarets plikt- och provningsverk.
- Försäkringskassan i egenskap av ansvarig myndighet för utbetalning av ersättningar till civilpliktiga.

Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Enligt 9 kap 1 § 5 förordningen (1995:238) om totalförsvarspålit har MSB bemyndigande att föreskriva om krigsplacering av totalförsvarspålitiga som ska fullgöra civilpålit i det civila försvaret.

Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

MSB bedömer att dessa verkställighetsföreskrifter inte tillför några ytterligare kostnadsmässiga konsekvenser. Däremot medför civilpålit i sig flertalet olika kostnader.

Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

MSB bedömer att regleringen inte strider mot eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Eftersom den politiska inriktningen är att civilpålitiga inom nu aktiverade verksamhetsområden behöver tillföras förstärkningspersonal så snart som möjligt och verkställighetsföreskrifter är en nödvändig förutsättning för detta behöver föreskrifterna träda ikraft så snart som möjligt för att möjliggöra för Svenska kraftnät att krigsplacera totalförsvarspålitiga.

MSB ser att det fortsatt finns behov av att göra informationsinsatser kring personalförsörjning under höjd beredskap och civilpålit specifikt som system. I detta ingår naturligtvis information om dessa föreskrifter även om det är en mindre del.

Företag

Dessa föreskrifter får konsekvenser för företag som arbetsgivare om någon av deras anställda blir krigsplacerad med civilpålit inom de verksamhetsområden som har aktiverats och där det har beslutats om befattningar som totalförsvarspålitiga kan krigsplaceras i.

Företag som arbetsgivare måste förhålla sig till att de har en anställd som är krigsplacerad med civilpålit i det civila försvaret. Det innebär bland annat att personen i perioder behöver vara ledig från sitt ordinarie arbete för att delta i grund- eller repetitionsutbildning, beredskapstjänstgöring eller

krigstjänstgöring. Det innebär också att företaget inte kan disponera personen för sin egen krigsorganisation.

Kommuner och regioner

Kommunerna berörs genom att kommunal verksamhet kan tillföras förstärkningspersonal i form av civilpliktiga. De ekonomiska konsekvenserna för detta hänger samman med regleringen i lag och förordning samt beslut om aktivering.

Kommuner och regioner kan även beröras i egenskap av arbetsgivare då de måste förhålla sig till att de har en anställd som är krigsplacerad med civilplikt i det civila försvaret. Det innebär bland annat att personen i perioder behöver vara ledig från sitt ordinarie arbete för att delta i grund- eller repetitionsutbildning, beredskapstjänstgöring eller krigstjänstgöring. Det innebär också att kommunen eller regionen inte kan disponera personen för sin egen krigsorganisation.

Statliga myndigheter

Vid en aktivering av civilplikt inom andra verksamhetsområden kan också statliga myndigheter komma att beröras genom att de tillförs förstärkningspersonal i form av civilpliktiga. De ekonomiska konsekvenserna för detta hänger samman med regleringen i lag och förordning samt beslut om aktivering.

Statliga myndigheter kan även beröras i egenskap av arbetsgivare då de måste förhålla sig till att de har en anställd som är civilpliktig i det civila försvaret. Det innebär bland annat att personen i perioder behöver vara ledig från sitt ordinarie arbete för att delta i grund- eller repetitionsutbildning, beredskapstjänstgöring eller krigstjänstgöring. Det innebär också att en statlig myndighet inte kan disponera personen för sin egen krigsorganisation.

Individer och närstående

För den individ som krigsplaceras med civilplikt i det civila försvaret medför krigsplaceringen vissa skyldigheter över tid som inskränker individens frihet. Det rör bland annat skyldigheten att infinna sig för tjänstgöring och att lyda order. Det får också vissa ekonomiska konsekvenser för individen, i form av exempelvis visst potentiellt inkomstbortfall. Det kan också få konsekvenser för individens privat- eller familjeliv då de kommer att tvingas vara frånvarande under perioder.

Civilplikt efter annan utredning än mönstring omfattar i större grad äldre individer med en större variation av livssituationer och förutsättning, än vad civilplikt efter mönstring gör. Dessa individer påverkas generellt sett troligen mer av att skrivas in till och krigsplaceras med civilplikt då de i större grad är yrkesverksamma och är troligare att ha familj eller andra sådana

omständigheter. Därför blir inskränkningen, generellt sett, som en krigsplacering med civilplikt innebär samt det inkomstbortfall som det potentiellt kan medföra mer kännbar för sådana individer, än om man endast ser till ungdomar mellan 18-24 som mönstras in till en grundutbildning för att sedan krigsplaceras med civilplikt.

Även närstående till de individer som krigsplaceras med civilplikt i det civila försvaret påverkas genom att den individ som krigsplacerats med civilplikt kommer att tvingas vara frånvarande hemifrån under perioder. Det kan också få vissa ekonomiska konsekvenser för familjen i form av visst potentiellt inkomstbortfall.

Kontakt

Skicka eventuella frågor till funktionsbrevlådan totalforsvarsplikt@msb.se.